

"Demek Sâni-i Zülcemâl'in kendi Zât-ı Akdesine lââyık öyle hadsiz bir hüsn ve cemâli var ki, bir gölgesi bütün mevcûdâtı baştan başa güzelleştirmiş ve öyle münezzehten ve mukaddes bir güzelliği var ki,.." izah?

Dünya nasıl cennetin yanında gölge ve zindan mesabesinde kalıyor ise, aynı şekilde cennet de Allah'ın isimlerinin gölgesi hükmündedir. Eşya, isimler, sıfatlar, şunatlar ve Zat-ı Akdes arasında mukayese yapıldığı zaman, nispi olarak alttan üste doğru makam olarak giderler.

Yani eşya isimlere nispet edildiği zaman, yanında gölge gibi kalır. İsimler de sıfatın yanında aynı şekilde gölge gibidir. Sıfatlar da şunatların yanında gölge hükmündedir. Şunatlar da Zat-ı Akdes'e nispet edildiği zaman gölge gibi kalır. Şayet isimleri Zat-ı Akdes'e nispetle düşünecek olursak, Allah'ın Zâtının yanında gölgenin gölgesi gibi kalır. Üstad Hazretleri bu hiyerarşik sıralamayı çok yerlerde yapıyor.

Mesela bunlardan bir tanesi şöyledir:

"Yirmi İkinci Sözde izah edilen şu temsile bak ki: Nasıl mükemmel, muntazam, san'atlı, saray gibi bir eser, bilbedâhe, muntazam bir fiile delâlet eder. Yani, bir bina, bir dülgerliğe delâlet eder. Ve mükemmel, muntazam bir fiil, bizzarure, mükemmel bir fâile ve mahir bir ustaya, bir dülgere delâlet eder. Ve mükemmel usta ve dülger ünvanları, bilbedâhe, mükemmel bir sıfata, yani san'at melekesine delâlet eder. Ve mükemmel sıfat ve o mükemmel meleke-i san'at, bilbedâhe, mükemmel bir istidadın vücuduna delâlet eder. Ve mükemmel bir istidat ise, âli bir ruh ve yüksek bir zâtın vücuduna delâlet eder."

"İşte, bütün âlemdeki âsâr-ı san'at ve bütün mahlûkat, herbiri birer eser-i mükemmel olduğundan, her biri bir fiile ve fiil ise isme; isim ise vasfa ve vasıf ise şe'ne ve şe'n ise zâta şehadet ettikleri için, masnuat adedince, bir tek Sâni-i Zülcelâlin vücub-u vücuduna şehadet ve ehadiyetine işaret ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla, silsile-i mahlûkat kadar kuvvetli bir tarzda bir mirac-ı marifettir. Hiçbir cihette içine şüphe girmeyen müteselsil bir burhan-ı hakikattir."(1)

Bu paragrafta da aynı hiyerarşi cemal ve hüsün noktasından yapılıyor. Kainatın bütün güzellikleri Allah'ın isimlerinin güzelliğine, isimlerin bütün güzellikleri sıfatların güzelliğine, sıfatların bütün güzellikleri şunun (İlahi kabiliyetler) güzelliğine, şunun güzelliği de Allah'ın zatının sonsuz güzelliğine bakar ve işaret eder deniliyor.

Bütün kainatın güzellikleri toplansa, Allah'ın sonsuz güzelliğinin yanında sadece bir pırıltı gibidir. Yalnız bu pırıltı sonsuz güzelliğe işaret etme noktasından çok ehemmiyetli bir pırıltıdır. İnsan bu pırıltıları takip ederek sonsuz güzelliğe ulaşıyor. Yani eserden, eser sahibine ulaşmak gibi.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Sekizinci Pencere.](#)